

Hembygdsbladet

Årgång 15, nummer 2
April 2013

Enhörna Hembygdsförenings
informationskrift

Enhörna Hembygdsförening inbjuder till

ÅRSMÖTE

Söndagen den 28 april 2013, kl 15.00 i Bygdegården

År 1937 bildades Enhörna Hembygdsförening och då beslutades att årsmötet skulle hållas i Bygdegården, sista söndagen i april, klockan 15.00. Det gäller fortfarande!

Program

- Sedvanliga årsmötesförhandlingar
- Kaffe, lotteri och försäljning av Enhörnafilmer, böcker, vykort, och skrifter
- Mannekänguppvisning, damkläder från förr

V Ä L K O M M E N

Motioner till årsmötet ska vara styrelsen tillhanda senast söndagen den 21 april

Visning av kvinnokläder från förr

Kickis "mannekänggrupp". Fr. v. Birgitta Tellestedt, Josefin Lindqvist, Eva Hanson, Gerd Falk, Kicki Lindqvist och Gunni Elf.

År 2013 ska bli ett år då kvinnors roll i det gamla Enhörna lyfts fram. Som en lite lättare inledning på kvinnoåret visar Kicki Lindqvist med väninnor ett urval av kvinnokläder från förr.

När jag var liten och det var dags att åka för att hälsa på morbror Sture och moster Magda så steg förväntningarna hos mig. Moster Magda hade en stor klädkammare där dörren alltid var låst. Då det var dags för henne att flytta in på ett boende så fick jag tillgång till hennes kläder.

Det som vi visar är den del som jag tog hand om och den klänning som jag tror är äldst är från 30-talet. I visningen ingår också Grevinnan Signhild Aminoffs hovdräkt som hon bar vid uppdrag i Konung Gustav V:s hov.

/Kicki

Verksamhetsåret 2012 är avslutat och planeringen för 2013 är i full gång.

Hembygdsbladet är nu inne på sitt 15:e utgivningsår och närmare 60 blad har getts ut sedan starten 1999.

Museet-Storskolan I stora salen byggs nu en stugmiljö med bl.a. lantkök, vävrum och skomakeri. På utrymmet mitt i stora salen kommer olika hushållsaktiviteter att visas.

EIF har alltid spelat en viktig roll i Enhörna såväl idrottsligt som socialt. Föreningens historia visas i en helt ny utställning.

Museet-Småskolan bygger vidare på fotoutställningen. Varje år får vi tillgång till nya fotografier från förr och utställningen växer hela tiden. Idag finns närmare 1.000 foton dokumenterade.

2013 i foton är ett projekt som syftar till att dokumentera ett helt vanligt år i Enhörna. Resultatet kommer att samlas i en fotobok samt som en utställning i museet.

Lekparken blev snabbt mycket uppskattad av våra yngre besökare. Traktorn, lekstugan och närheten till de klappvänliga Husaby-fären lockar många barnfamiljer.

Kyrkvandringen på våren har blivit en riktig "hembygdstradition" som lockar allt fler deltagare. I år är det söndagen den 5:e maj som gäller.

Årsmötet söndag 28 april kommer bl.a. att innehålla en mannekänguppvisning där kvinnokläder från förr visas.

Enhörnafilmer, del III beräknas bli klar till hösten 2013. En stor del av filmen handlar om EIF och aktiviteter runt friluftsgården.

Nationaldagen 6 juni, firar vi traditionsenligt vid museet med fanborg, sång och tal.

Höstmarknaden hålls i år den 25 augusti, boka tiden redan nu, mer information kommer senare.

Detta är ett urval av de aktiviteter som är planerade, vill du veta mera vad vi gör så bli medlem, besök vår hemsida och kom till årsmötet.

Medlemsläget i föreningen är fortsatt gott, drygt 600 hushåll stöder idag vår verksamhet. TACK!

Vi önskar er alla en trevlig fortsättning på 2013 och hälsar er välkomna till museet i sommar.

Enhörna april 2013

Styrelsen i Enhörna Hembygdsförening

Medlemsavgiften glöm inte den, snälla! Vi är cirka 600 medlemmar och de allra flesta har betalt årsavgiften för 2013, men alltför många har glömt inbetalningen. Vi är beroende av de pengar medlemsavgiften ger och är du osäker på om du betalt så hör av dig till undertecknad. Tack!

/Birgitta, kassör (0708 487277 eller birgittawahlstedtwulkan@hotmail.com)

Samtalscirklar

Under två höst och-vintersäsonger har vi träffats för att prata Enhörna-historia. Vid den senaste omgången avhandlades Sandviken, Åleby och Ekeby-gård. Vi har varit ett 20-tal personer som har delgivit varandra intressant information om respektive platser.

Under våren skall vi sammanställa materialet till häften i vår skriftserie så att det blir tillgängligt för övriga enhörnabor.

Lördagen den 27 april inbjuds samtliga deltagare för att göra en vandring kring Ekeby gård. Vi ses klockan 11 vid Ekebys ladugård där vi kan parkera våra bilar. Eftersom vi är utomhus är även de som inte varit med i samtalscirklarna välkomna att delta.

/Anne-Marie

Inga Ekvall, Anne-Marie Andersson och Gertrud Nilsson har lett de olika samtalscirklarna

SVARTKÄRRSKÄLLAN OCH ANDRA KÄLLOR I ENHÖRNA

Det har funnits en gammal folktro och tradition kring hälsokällors botande och helande kraft. Mest verkningsfullt ansågs då det nordrinnande vattnet. Till källorna kom inte bara de som sökte bot. Man trodde också på vattnets förebyggande verkan.

Heliga Trefaldighets dag är första söndagen efter Pingst. Dagen före, Trefaldighetsaftonen, besöktes hälsokällorna. Trefaldighetskällan på Varnebys ägor har sitt namn efter torpet Svartkärr – som en gång fanns där. Den källan kommer uppifrån Träskopasset. **Svartkärrskällan** hade ett enormt tryck. Vattnet välldes stötvis med rikt flöde och gick i ett dike mot torpet Lövlund. Där vid alarna var ett än kraftigare vattenflöde. Intill Lövlund låg en gammal 1600-talslada.

Helveteskällan rann ner i en brant. *Helvetes backe* tillhör Hammarby. Den backen var svår vintertid då foder skulle hämtas från Stora Björklunda till Årby. Har vi där upphovet till både källans och backens namn? Lillgården och Stensborg låg i närheten. Från Stensborg fick man gå hela vägen till källan vid *Helvetes backe* för att hämta sitt vatten.

Ulla Falk från Varneby har beskrivit hur hennes far Edvard, f.1889, och farfar Anders Andersson vårdade de källorna med stor omsorg. Det sades att folk också vid fullmåne vallfärdade till Svartkärrskällan för att be och dricka av dess klara vatten. Att sjuka och handikappade kunnat kasta kryckor och käppar då de gick därifrån. Att de undren även förekom i Edwards barndom.

Från Svartkärrskällan hämtade fadern vatten när Ulla och system Britta var sjuka. I diket vid källan växte det vass. Edvard brukade föra undan gräset. *Vilka plupp det kom upp, då låg han på marken och drack av det. Han var alldeles våt i ansiktet. - Numera är där helt förstört.*

Karl Andersson, f.1882, har på 1950-talet berättat om en *Offerkälla* vid Varneby 2. Den källan låg i en öppning mellan ett par träd. Det var tradition att dricka brunn där på Trefaldighetsafton som en inledning till årets andra logdans. Första logdansen hölls Valborgsmässoafton. (Härefter följer uppgiften: *upphörde omkring 1875* utan närmare information.) Man kan nog tyda, sluta sig till, att nämnda *Offerkälla* är Svartkärrskällan.

Under tre generationer, från år 1877, fanns familjen Olsson vid Horns säteri och dess dagsverkstorp. Sonsonen Edvin, f.1907, talade om torpet Källfrö och Källfrökällan. *Det var en särskild smak på det vattnet. Man drack det inte gärna* sade Edvin. Från den källan ledde ett dike med urholkade stockar varit vattnet rann till Horns ladugård. Rännan bestod av runda stockar med urborrad kärna. Göran Groth på Horn har tagit hand om och bevarat ett stycke stock på ca 1 – 1½ meter.

Källfrökällan ligger inom Horns hjorthägn så gårdens hjortar kan dricka av dess vatten.

På samma område fanns en annan källa med gott vatten. Den källan hade inget namn. Dit brukade gårdens folk gå om kvällen för att hämta vatten i kopparflaskor. Annars användes huvudsakligen sjövattnet.

Vi känner till fler källor i både Över- och Ytter-Enhörna. Hur många av dem som någon tid brukats som hälso- trefaldighetskälla därom har vi inga belägg eller fakta. Men, att människorna här uppskattat och på olika sätt nyttjat källornas vatten kan vi nog vara förvissade om.

Barbro E Sjöström

Faktakällor:

Ulla Falk, Falkgården, f.1925

Edvin Ohlsson, f. vid Horns säteri 1907

Göran Groth, Horns säteri, f.1940

Karl Andersson, Majhem, f.1882 (Riksant.ämbetets fornminnesinvent.)

Maj-Britt Lindqvist, Varneby, f.1919

Vandring i kulturbygd - 2013 års kyrkvandring

Söndagen den 5 maj är det åter dags för den traditionella kyrkvandringen som i år arrangeras av Enhörna församling, Enhörna frikyrkoförsamling och Hembygdsföreningen.

Kyrkan har alltid spelat en viktig roll i Enhörna och är en central del av vårt kulturarv. Därför känns det naturligt att tillvarata en gammal tradition som kyrkvandring, att förena hembygdens historia med kyrkohistorien.

Årets vandring utgår från Ytterenhörna kyrka. Vi vandrar i gammal kulturbygd och får information om intressanta platser utmed vägen. Sträckan är cirka 7 km och avslutas vid platsen för Tuna skola vid Y-E kyrka.

Program

Tid: Söndagen den 5 maj 2013, kl 10.00 - 15.00. Ingen förhandsanmälan krävs och ingen avgift. Alla är välkomna att delta!

Samling: Ytterenhörna kyrka. Klockan 10.00 öppnar kyrkan, passa på och se hur kyrkan ser ut innan renoveringen. Kyrkvärdar berättar om kyrkans historia och planerna för renoveringen. Omkring 10.30 samlas vi för att höra Maria Jacobs berätta om bakgrunden till pilgrimsvandringar och för en kortare andakt innan vi startar vår vandring.

Led: Årets vandring går via Snickeriet, Friluftsgården, Knösen, Vinberga, Aska, Stjärna, Väsby, Valla och Tuna. Vi kommer att göra ett antal stopp för att informera om sevärdheter vi passerar.

Raster: Vid Missionshuset i Stjärna tar Ann-Charlotte Sevén emot oss och berättar om Missionshuset och aktiviteterna där. Här stannar vi lite längre så att vi hinner njuta vår medhavda matsäck innan vi fortsätter mot vårt slutmål.

Frågor: Olle Karlsson, 55044037/ 0708441576

PS: Glöm inte att ta med egen kaffekorg och dryck

Maria Jacobs, Ann-Charlotte Sevén och Olle Karlsson.
2013 års vandringvärdar

Välkommen

Enhörna församling, frikyrkoförsamling och Hembygdsförening

Enhörna Hembygdsförenings styrelse:

Leif Tellestedt, ordförande	tel: 550 447 05	(leif.tellestedt@telia.com)
Olle Karlsson, vice ordf	tel: 550 440 37	(olov.karlsson@live.se)
Britt-Mari Gylefors, sekr	tel: 550 421 30	(b.gylefors@telia.com)
Birgitta Wulkan, kassör	tel: 550 491 28	(birgittawahlstedtwulkan@hotmail.com)
Anne-Marie Andersson	tel: 550 420 16	(anne-marie.majhem@telia.com)
Mona Elveskog	tel: 550 420 28	(elveskog@telia.com)
Carin Falk	tel: 550 495 44	(carin_cronsater@spray.se)
Gertrud Nilsson	tel: 550 421 25	(gertrud@skogshyddan.eu)
Anders Östensson	tel: 070 6871581	(andersostensson@hotmail.com)
Bo Staflund	tel: 552 461 35	

Box 39, 15128 Enhörna, Medlemsavgiften är 100/150:-/år (enskild/familj), Plusgiro 23 89 45-0

Hembygds museet hålls öppet söndagar juni-sep, 13.00 - 16.00.

Tag kontakt med någon i styrelsen om du vill besöka museet vid annan tidpunkt.

Besök föreningens hemsida www.hembygd.se/enhorna-hembygdsforening

